

Woonwagenbewoners stelselmatig tegengewerkt: 'Tijd voor nationaal excuus'

Door Afran Groenewoud

7 apr 2024 om 05:00
Update: 2 dagen geleden

1.4K reacties

De overheid heeft de mensenrechten van Roma, Sinti en andere woonwagenbewoners de afgelopen honderd jaar dusdanig geschonden dat erkenning van hun leed door de Staat gepast is. Dat staat in een advies dat voor verschijning is ingezien door NU.nl.

De Vereniging Sinti, Roma en Woonwagenbewoners Nederland vindt het na het lezen van het advies nu echt tijd voor een excuus namens de Staat.

"Daar pleiten wij al lang voor", licht voorzitter Sabina Achterbergh toe aan NU.nl namens de vereniging met zo'n 25.000 leden en volgers. "Vanwege de discriminatie sinds de eerste Sinti zich in 1420 in Nederland vestigden. De Staat maakt zich via discriminerend beleid al jaren schuldig aan institutioneel racisme."

Medeauteur van het advies Dominic Teodorescu is het eens met de belangenvereniging, zegt hij tegen NU.nl. "Nederland heeft zich schuldig gemaakt aan systematische tegenwerking van woonwagenbewoners. Door onderzoek en excuses erkennen en omarmen we dat woonwagenbewoners onlosmakelijk deel uitmaken van onze samenleving."

Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme Rabin Baldewsingh gaf eind 2022 toe dat de ongelijke behandeling van Roma en Sinti te weinig zijn aandacht kreeg. Daarom gaf de regeringscommissaris opdracht tot onderzoek door experts en juristen.

Baldewsingh noemt de conclusies tegenover NU.nl "zeer ernstig". Hij vindt dat de overheid "voortvarend aan de slag" moet.

Stigmatiseren, discrimineren en voortgezet nazibeleid

De stereotypering, stigmatisering en discriminatie van onder anderen Roma, Sinti, Kale en Reizigers door de overheid gaat terug tot ver in de vorige eeuw, concludeert het onderzoek.

In 1911 ging een staatscommissie ervan uit dat de toen circa 2.800 leden van die groep bijna allemaal alcoholist waren. Er was grote verbazing toen dat niet zo bleek te zijn.

De Staat bleek in de Tweede Wereldoorlog wel erg fanatiek te hebben meegewerkt aan het deporteren van 'zigeuners' door de nazi's. "Wat verder wrang is aan de oorlogsjaren, is dat het fundament voor het naoorlogse woonwagenbeleid door de nazi's en diegenen die met hen collaboreerden is gelegd", staat in *Van uitsterf- naar uitstelbeleid*.

Tekort aan staanplaatsen blijft groot pijnpunt

In de jaren na de oorlog bleef de overheid de woonvorm en cultuur van woonwagenbewoners tegenwerken en onder druk zetten. Woonwagenbewoners moesten zich maar aanpassen aan de 'normale Nederlandse cultuur' en in 'gewone' huizen gaan wonen. De overheid kwam bovendien met een verbod op rondtrekken. Die druk door de overheid staat bekend als 'uitsterf-beleid'.

"Een van de concreetste uitingen van die tegenwerking is het enorme - en alsmat groeiende - tekort aan staanplaatsen", concluderen de onderzoekers.

Pas in 2018 gaf de Rijksoverheid toe dat het gevoerde beleid woonwagenbewoners benadeelde. Maar het bleef daarna bij vrijblijvendheid: gemeenten hebben alleen maar een inspanningsverplichting om te zorgen voor meer staanplaatsen voor woonwagens. Sindsdien zijn er 49 plekken bijgekomen, terwijl de behoefte minimaal 4.000 is.

Over de gemeenschap van woonwagenbewoners in Nederland

Sinds 2014 behoort de woonwagencultuur tot het immaterieel erfgoed van Nederland.

De schattingen van het aantal woonwagbewoners in Nederland lopen uiteen van dertigduizend tot zeventigduizend. Politiek geograaf Teodorescu gaat aan de hoge kant zitten. "Veel personen wonen soms noodgedwongen in stenen huizen maar rekenen zich tot die groep."

Voor veel buitenstaanders lijken de wagens en caravans van woonwagbewoners tegenwoordig op gewone huizen. Maar dat zijn ze niet. "Voor de woonwagbewoners is het belangrijk dat hun wagen geen fundering heeft, geen stenen rijtjeshuis is, de vloer boven het maaiveld ligt met een opstapje voor de voordeur", zegt het Kenniscentrum immaterieel Erfgoed Nederland op de website.

Een deel van de woonwagbewoners behoort tot de nomadische volken Roma en Sinti, die in 1420 in Nederland neerstreken. Maar verreweg het grootste deel behoort tot de zogenoemde Reizigers. Die zogenoemde 'Europese nomaden' hebben deels een Nederlandse achtergrond die teruggaat tot de zogenoemde Gouden Eeuw.

Nederland telt zo'n 1.150 woonwaglocaties met ruim 9.300 staanplaatsen. Maar dat aantal voldoet bij lange na niet aan de behoefte.

Gemeenten moeten plekken aanwijzen waar woonwagens mogen staan. Dat proces verloopt vaak heel traag, als het er al van komt.

Discriminatie door overheid tientallen keren vastgesteld

De conclusies van het advies komen niet uit de lucht vallen. Het College voor de Rechten van de Mens oordeelde de afgelopen jaren al tientallen keren dat overheden woonwagbewoners discrimineerden of in strijd handelden met de Algemene Wet Gelijke Behandeling. Een woordvoerder wijst op een oordeel uit 2017. Dat concludeert dat de Rijksoverheid woonwagbewoners discrimineerde.

Dat overheidsbeleid leidt tot schrijnende verhalen. In december oordeelde de onafhankelijke toezichthouder dat de gemeente Westland een woonwagbewoner had gediscrimineerd door "haar geen reëel zicht te geven om in de gemeente te leven volgens haar cultuur in een woonwag".

De vrouw wachtte toen zes jaar op een standplaats en staat op plek 25 van de wachtlijst. De persoon bovenaan de lijst wacht al 28 jaar op een standplaats voor een woonwag.

'Ze lopen tegen de muren op'

Veel woonwagbewoners zagen zich gedwongen om dan maar in een 'stenen huis' te gaan wonen, zegt Teodorescu na tientallen gesprekken. "Dat is echt schrijnend. Soms lopen ze tegen de muren op omdat ze moeten leven zo tegen hun cultuur in is."

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens oordeelde in 2018 dat het 'uitsterbeleid' van gemeenten voor woonwagkampen discriminerend was en moest worden afgeschaft.

De Nationale ombudsman riep het Rijk en gemeenten al in 2017 op om de mensenrechten van woonwagbewoners te waarborgen door voldoende standplaatsen te realiseren. Maar daar is tot zijn ergernis nog steeds bijna niets van terechtgekomen.

Afran Groenewoud is verslaggever samenleving en inclusie

[Afran](#) schrijft over ongelijkheid in de maatschappij en koloniale geschiedenis. Lees [hier](#) meer verhalen van Afran.